

BESLUT

2017-10-16

Dnr: 17/00694

SAKEN

Aktuellt, SVT2, 2017-03-01, inslag om president Donald Trumps första tal till kongressen; fråga om opartiskhet

BESLUT

Inslaget frias. Granskningsnämnden anser att det inte strider mot kravet på opartiskhet.

INSLAGET

Inslaget handlade om Donald Trumps första tal till kongressen. Efter att delar av talet visats följde ett studiosamtal med Sveriges Televisions (SVT) utrikespolitiska kommentator och en professor i Nordamerikastudier. Bland annat sades följande.

(Programledare) – Det var ju en väldigt, alltså det är ju väldigt massa saker han har lovat att göra som han berättade här om än en gång. Kommer det gå ihop ekonomiskt? (Utrikespolitisk kommentator) – Alltså hur han ska finansiera allt det här, det är en gåta. Han pratar om en biljon dollar för infrastruktursatsningar, han ska bygga muren mot Mexiko, han ska öka försvarsanslagen med tio procent. Det vi vet att han har sagt och som det också pratades om senare i dag det är att de nu kommer skära ner på EPA, Naturvårdsverkets budget med en fjärdedel. Han kommer också frysa USA:s alla utbetalningar till FN:s klimatfonder. Men det kommer inte räcka, så han kommer behöva republikanerna till att låna upp mer pengar och av tradition så vet vi att det gillar inte republikanerna, att öka statens utgifter. [...]

Därefter visades delar av Donald Trumps tal där han talade om en stupad amerikansk soldat vartefter bland annat följande sades.

(Programledare) – Ja [namn på utrikeskommentator], hur mycket betyder det för Trump att få, att få till ett sådant här ögonblick i sitt tal. (Utrikespolitisk kommentator) – Det här var ett väldigt viktigt ögonblick, den där stående ovationen pågick i över två minuter och efter det så sa kommentatorer i USA, både på höger och vänster, att nu blev han president, nu, nu axlade han, nu klev han in i presidentrollen. Och det här är den skickliga kommunikatören Trump som iscensätter det här, han bjöd ju in änkan. Det finns ingenting i USA som förenar amerikaner som just respekten för män och kvinnor

som har gett sina liv i strid för USA och det här vet ju Donald Trump. Men vi ska ju också komma ihåg att det var bara senast förra veckan som han gjorde sitt utfall till exempel och sa att medierna är amerikanska folkets fiender. Det är ordvändningar som är direkt hämtade av hur Stalin, Lenin, Hitler har formulerat sig just mot medierna och vilket gav, blev ett ramaskri av kritik. Så att vi vet ju fortfarande inte alltså om det här är Trump 2.0 som försöker nu skapa den här enigheten eller han hade en bra dag. (Programledare) – [Namn på professor] vad tror du? Alltså är det, är det här som är Trump från och med nu eller kommer vi få se honom växla emellan utfall och sådana här mer nedtonade tal. (Professor) – Ja ska vi gå på historien här så kommer vi se att han kommer växla. [---]

ANMÄLAN

Anmälaren anser att utrikeskommentatorns vokabulär var grovt, hånfullt och dröp av hat gentemot USA:s president. Anmälaren anser att inslaget påvisade att SVT inte är opartiskt.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

SVT anser att inslaget överensstämmer med kravet på opartiskhet och anför i huvudsak följande.

Den aktuella kommentaren gavs i ett sammanhang där Donald Trumps första månader som president hade skapat stor debatt. När det gällde hans förhållande till media hade han bland annat under kampanjmöten använt tillmälen mot journalistkåren som ”very fake media”, ”de är avskum” och så vidare. Hans strategi att portförbjuda flera av de stora tv-bolagen från presskonferenserna i Vita Huset hade väckt oro över att det fria ordet kunde vara på väg att begränsas. Det väckte således stor internationell uppmärksamhet när han använde sig av uttrycket och begreppet ”folkets fiende” när han beskrev medierna i USA.

Framstående historiker uttryckte sin oro över att ett uttryck som använts av diktatorer användes igen. Lenin, Stalin, Mao men även nutida diktatorer har använt begreppet. De som utpekats som ”folkets fiender” har historiskt straffats hårt, ofta med döden. Hitlers administration använde uttrycket om judar.

En professor vid University of Washington och expert på rysk historia intervjuades i bland annat Voice of America och förklarade: ”For both Lenin and Stalin, journalists and intellectuals who didn’t share their point of view were amongst the most hated enemies, in attacking them, both appealed to the people”.

BBC skrev till exempel den 18 februari 2017: ”Trump remark echoes history’s worst tyrants”. New York Times skrev: ”A striking escalation from a leader who routinely castigates journalists”. Washington Post skrev den 18 februari 2017: ”Today, ’enemy of the people’, is still deployed. But mostly you hear it from

dictators. It's never before been uttered by the leader of the free world. One more way in which Trump's presidency is unprecedented in US history". Ur New York Times den 26 februari 2017: "The phrase was too toxic even for Nikita Kruschchev, a warhardened veteran communist not known for his squimishness. As leader of the Soviet Union, he demanded an end to the use of the term 'enemy of the people' because 'it eliminated the possibility of any kind of ideological fight'".

Att återge detta och den kritik det väckt var en självklar uppgift för SVT:s kommentator. Precis som det är en viktig uppgift för en kommentator att analysera ordval och semantik som är grundläggande politiska och diplomatiska verktyg.

När Donald Trump sedan gjorde ett framträdande med en resonerande och landsfaderlig ton, undrade kommentatorer i media världen över om detta var en president som lagt utfallen bakom sig och nu vuxit i rollen som världens mäktigaste ledare, eller om det var ett undantag. Som framkommer av inslaget formulerades en sådan undran även i analysen av SVT:s kommentator.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SVT ska utöva sändningsrätten opartiskt och med beaktande av att en vidsträckt yttrande och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § sändningstillståndet). Kravet på opartiskhet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Bestämmelsen innebär bland annat att en programledare eller reporter inte får göra värderande uttalanden eller ta ställning i kontroversiella frågor.

Av betydelse för bedömningen är också bestämmelsen om att SVT ska stimulera till debatt, kommentera och belysa händelser och skeenden samt granska myndigheter, organisationer och företag som har inflytande på beslut som rör medborgarna (8 § i sändningstillståndet). Med kommentarsskyldigheten följer ett visst utrymme för värderande omdömen.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden konstaterar att kommentatorn är en företrädare för SVT för vilken kravet på opartiskhet gäller fullt ut. Nämnden anser inte att hennes uttalanden gick utöver vad som kan accepteras inom ramen för SVT:s kommentarsskyldighet. Inslaget strider därför inte mot kravet på opartiskhet.

Detta beslut har fattats av Kristina Ståhl, Jan Holmberg, Ulrika Hansson, Clas Barkman, Berivan Yildiz och Malin Bergström efter föredragning av Cecilia Smitt Meyer.

På granskningsnämndens vägnar

Kristina Ståhl

Cecilia Smitt Meyer

Originalhandling med namnunderskrifter förvaras hos myndigheten.